

HIEDELEMVILÁG

BÁLINT SÁNDOR

Ismeretes, hogy a parasztság szemléletében és gyakorlatában egyrészt a munka és kultusz, másfelől pedig a parasztlelet és a környezet, természet szoros, mágikusnak érzett összefüggésben áll egymással. Eszerint a paraszti nép legjobb tudása és az évszázados gyakorlat során fölgyülemlett tapasztalatai szerint okosan műveli földjét, gondozza jószágát, építi hajlékát, éli életét, ugyanakkor azonban egyszerre, egyidejűleg mágikus-szakrális eljárásokat, rituális cselekményeket is felhasznál, hogy a természet és időjárás viszontagságait, a gonoszok, boszorkányok műveként felfogott csapásokat elhárítsa, a kedvező mozzanatokat előidézze.

A Vásárhelyi-pusztá nepe is ennél fogva nagy jelentőséget tulajdonít az álomlátásoknak, előjeleknek, véletleneknek, amelyek kétségtelenül az emberi mélytudat egyenlőre alig ismert világával is összefüggnek. Gyakorlati értékük természetesen alig van, de az elhatározásokat és munkafolyamatokat előre befolyásolják, mert természetfölötti jelnek, intelemnek, útmutatásnak érzik.

Előrebocsátjuk, hogy az összegyűjtött anyagot, dokumentációt itt nem dolgozhatjuk föl és nem értelmezhetjük teljes egészében. Csak azokat a hiedelmeket emeljük ki, amelyek vagy helyi fejleménynek tetszenek, vagy egyetemesebb táji összefüggésekbe illeszthetők bele.

Valamikor lúdtollal írtak, érthető tehát, hogy libával álmodni levelet, levél érkezését jelenti. Jelent azonban írásban kézbesített büntetést is. Galambbal álmodni szintén levelet, hírt jelent. E föltevésben a hajdani galambposta képzete csillan föl. Hasonlóképpen, ha kaskukorékolását halljuk álmodunkban. Katonával álmodni: szintén hírt hallani. A régi idők szabadságos, obsitos katonája sokat tudott messze földekről, idegen emberekről beszélni, sőt nagyokat mondani.

Bikával álmodni gazdagságot jelent. A bika a teremtő férfierő ősi jelképe. Disznóval álmodni szerencse. Újév napján is ezért esznek disznó orrát, hogy a házhoz túrja a szerencsét. Birkával álmodni gazdagság. A birkanyírás, juhászkodás valamikor a jövedelmezőbb paraszti foglalkozások közé tartozott. Közrejátszhatott azonban az aranyszörű bárány meseképzete is. Sok tojással álmodni pletyka, gyalázat. Itt nyilván az asszonyi bőbeszédűség, megszólás és a tojó tyúkok kárálása között született képzetársítás.

Cukorral álmodni a szerelem édességét jelenti. Esernyővel álmodni lakodalmat jelent, kapcsolódván a lakodalmi sátor emlékképéhez. Pletykával álmodni lakodalom, amelyet sok szóbeszéd szokott megelőzni. Aki dióval álmodik, jegyessé lesz. A hajdani házassági, lakodalmi szokásokban a diónak mágikus jelentősége volt.

Általános hiedelem, hogy halottal álmodni esőzést jelent, a halottat ugyanis megkönynyezik, elsratják. Talán még ősi szokás emlékképe, hogy ablakon kimászni özvegységet jelent. A halottat valamikor nem az ajtón, hanem ablakon vitték ki a hajlékból, hogy ne járjon haza. Égő gyertyát állítanak a halott ravatalához. Érthető tehát, hogy ilyennek látása rokonságbeli halálesetnek előjele. Zsebkendővel álmodni szintén. A temetésen a halott

családja a legközelebbi hozzátartozóknak, szomszédoknak, jó barátoknak zsebkendőjét osztogatott a szemek megtörlésére. Ezt egyes vidékeken a sírba is szokták dobni a halott után. A kihúzott fog hiányt, veszteséget jelent: meghal a családból valaki. Ha papot látunk, hasonlóképpen. Aki talán egész életében tájára sem néz a templomnak, mégis pappal temetetik el. A meszelés közeli halálesetre utal. Temetés után ugyanis régebben kimeszelték a házat, vagy legalábbis a halottas szobát. Világos az összefüggés a virággal álmódás és a halotti koszorú között is.

Pipával álmodni: hosszú öregség. A kényelmes pipázgatás ráérő öregebbek hajdani passziója volt.

Egészen természetes a föltételezés, hogy magas épülettel álmodni: rabságot jelent, kapcsolódván a vár, megyeháza képzetével. Ládával álmodni menyasszonyládát, katonaládát, béresek ládáját, tehát a távozást idézi. Hasonlóképpen, ha messzire röpdülő nyíllal, cipővel álmodunk. Szegényember is röstellne mezítláb hosszabb útra indulni.

Piros alma: egészség. Nyilvánvalóan összefügg azzal az itt is élő szokással, hogy karácsonyeste a kútba, ivópohárba szép piros almát tesznek. Az ünnepek alatt erről isznak, hogy egészségesek legyenek.

Gombbal álmodni templomba menést jelent. Régebben leginkább csak az ünneplő, templomba járó ruhán volt gomb.

Az égitestek, napszakok is irányíthatják az emberi szándékot. Általános, itt is élő hiedelem szerint tojást, tejet, más egyebet nem szabad napnyugta után a házból kiadni, mert a gonoszok, bűbajosok megronthatják, most lévén hajnalig az ő idejük.

A holdújulás az emberi megújulást, boldogulást segíti elő. Ilyenkor a bugyellárist meg kell ráznunk, hogy bővebben legyünk a pénznek. A másfelé még ismeretes holdigéző szavakat már elfelejtették.

A példabeszéd szerint az idő a gazda. Ez szabja meg a mezei munkát, ettől függ a termés. Már a téli jeles napok időjárásából következtetnek a jövő esztendőre: fekete karácsony, fehér húsvét; ha csorog a Vince (jan. 22.), megtelik a pince; ha Pál napja (jan. 25.) ködös, az esztendő dögös; ha Medárd (jún. 8.) napján esik az eső, a rákövetkező negyven nap is esős lesz. Ha jégeső esik, fejszét, baltát kell a csurgásba, udvarra kidobni, hogy elálljon. A puszító időjárás ugyanis az átvonuló táltosok műve. Őket akarják az éles tárgyakkal megsebezni. Ha vörös az égálja, szél lesz.

Időre jósólnak az állatok viselkedéséből is. Eső lesz, ha a szamár bög, hentereg, ha a kácsa tollászkodik, ha a liba, tyúk, veréb porban fürdik, ha több kakas egyszerre kukorékol, ha a fecske alatt repül.

A jószág egyik legnagyobb értéke a parasztcsaládnak. Amikor még az állatorvosoknak hírük sem volt, akkor hol gyakorlatban kipróbált házi orvossággal, hol pedig bűbajlással gyógyítottak. A jószágot eszerint rontás érte, a gonosz ember praktikáját hasonlóképpen bűbajos tudománnyal orvosolták.

A karácsonyi asztalra, asztal alá rakott holmikát a néphit valamikor mágikus erővel ruházta föl. Ide tették többek között a nyújtófát is. Ha a ló vagy marha megbetegedett, ezzel húzogatták, hogy a bajt távozásra kényszerítsék.

Szemölcsöt kilenc szalmagörccsel kell megkerekíteni, majd a szalmát elásni. Amire ez a földben elrothad, a szemölcs is elszárad.

A gilvát szép piros almával kerekítik. Aki ezt az útkeresztésben dobott almát fölveszi, arra ragad át a gilva.

A kutyaharapást itt is szőrével orvosolják. Emlegetik *veszött* Tóth Samu nevét, aki a kutyákat meg tudta veszejteni, a veszett embert pedig gyógyítani. Mint mondják, napkelte előtt, amerre ásítt, arra olyan szőrű kutya veszett meg, amilyent ő akart: tarka, fekete. Nagyhatalom volt. Tóth Samu nem kért semmit sem, de a gyógyításért mindig kapott valamit. A veszett kutyára, miután agyonverték, szalmát terítették és meggyújtották. Aki-

ket a kutya megkapott, vagy akik vele bántak, azoknak a füstre kellett állani, mert ez kihajtotta belőlük a veszettséget. A disznókat is odahajtották és az emberekkel együtt azokat is megfüstölték.

A kifésült haját nem szabad eldobni, mert akkor megfájdul a fejünk. Ugyanis a hajszál rontó kezekbe juthat. Első tavaszi ézengéskor derekunkat a ház falához kell dörgölnünk. A szemmel megvert kisgyerek arcát a látogató köpetével kell lemosni, majd az alsó szoknyájával letörölni. Aki az apró gyereket átlépi, elszárad, a kicsi pedig meghal.

Újév napján az udvar felől befelé haladva kell söprögetni, hogy a pénz, haszon a házhoz áradjon. E napnak, az évkezdetnek eseményei, cselekedetei meghatározzák az egész esztendőt. Ezért nem szabad a háztól kiadni semmit sem, hogy a szerencse el ne távozzék. Babot, kukoricát, lencsét főznek, hogy sok pénz (érc) legyen a háznál. A házból kilépve nem jó legelőször öregasszonnyal találkozni.

Húshagyó kedden levágott és még vérző fekete tyúkkal kell az aprójószág udvarát körülszaladgálni, hogy a vést távol tartsák.

Nagypénteken kint a kútnál kell megmosakodni, hogy egészségesek maradjanak. A házat férgék ellen hajnalban ki kell söpörni. Mindez a tavaszi, megújulást ígöző szokások közé tartozik.

András, esetleg Luca napján a lányok férfigyűlöletét, továbbá tükröt, törülközőt tesznek a párnájuk alá, hogy kéréseiket megálmodják.

Ismeretes a lucapogácsa, lucakalendárium, lucaszék. Tilos bárminek is a házból való kiadása. Az ülőn szénvonóval, piszkafával megdöfködi a tyúkokat, hogy jó tojók legyenek.

Karácsony böjtjétől szilveszterig nem szabad ruhát kiteríteni, mert vagy a családból hal meg valaki, vagy a jószág pusztul. A szemetet gyümölcsfára kell szórni, a morzsát, asztal alá tett takarmányt, eleséget újévkor a jószágnak adni. Köleskásával kell beszórni a szoba földjét, hogy sok pénz legyen a háznál. Ez utóbbi azonban inkább a primitív halottkultusz maradványa. A felsorolt téli szokások egyébként a téli napforduló kozmikus időszakaival függenek össze.

A péntek itt is szerencsétlen nap. Kedden nem kezdenek, pénteken nem végeznek. Halálózást jelent, ha valaki pénteken kivérezzi a kezét. Péntek este nem lehet lányokhoz menni, mert ezek rontás ellen fokhagymát tesznek a zsebükbe. Pénteki napon nem szabad új ruhát fölvenni, mert nem fogjuk egészséggel viselni. Magunkon ne varrjuk a ruhánkat, mert a szegénységet varrjuk ránk.

Ha hétfői napon először asszony jön látogatóba, akkor elviszi az egész heti szerencsét.

A tizenhárom szám a szabadságharc óta szerencsétlen, mert tizenhároman voltak az aradi vértanúk.

A lányoknak nem szabad tükröt eltörni, csorba tükörből fésülni, mert három évig nem mennek férjhez, hasonlóan, ha asztal sarkához ülnek. A menyasszonynak rontás ellen a kézfogótól az esküvőig sót kell a harisnyájába vagy cipőjébe szórni. A só, régebben a megszentelt só ősi gonoszűző. Karikagyűrűjét nem szabad más lánynak felpróbálni. Ha koszorújából lopnak, élete boldogtalan lesz. Az ellopott résszel végzett rontás ugyanis az egészre érvényes.

A kenyérré megszegéskor keresztet kell vetni, mert csak így nem fogy ki a házból. A frissen sült kenyér púpját megmossák, a vizet pedig a tanyatetőre öntik. Már elfelejtették, hogy eredeti megfontolás szerint ez tüzeset ellen történt. A kenyér elhalványult Krisztus-jelkép.

A templomban csókolózni nem szabad, mert „Látja az Isten”. Ez már utólagos, megkopott magyarázat. A hiedelem alapja egy középkori legenda: az ördög láthatatlanul ott van a templomban és ökörbőrre jegyzi azoknak a nevét, akik illetlenül viselkednek.

Ásításkor keresztet kell a szánkra vetni, nehogy a tág nyíláson belénk bújjon a résen álló gonosz.

Ismeretesek természetesen a tehenrontáshoz, egyszeri esetekhez, személyekhez fűződő bűbajos történetek, hiedelmek is. Ezeket már rendszeren elhalt öregek szájába adják, hagyományból idézik, mintha a most élők már nem vennék komolyan, de azért emlékeznek rájuk. Látszólag már nem hisznek bennük, rossz néven veszik azonban azoktól, akik — idegenek, vagy már a közösségből városba szakadtak — mosolyognak vagy babonát emlegetnek a hallatukra.

A hatablaki dűlőben Olasz Mihályné tehene nem tejtelt rendszeren, elapadt. Gyanakodtak egy asszonyra, hogy az rontotta meg. Hozzájuk járt tejért. A pusztaföldvári tudóst kommandálták neki. Olasz Ernő apja, Olasz István kocsival el is ment érte. A tudóseMBER azt mondta, hogy akár a fal mellől, akár a dudva széléből kerítsenek egy varangyos békát. Ezt kétfelé hasította és a disznóvályúba tette. Most a tehenet megfejte, neki már sikerült. Majd a tejet ráöntötte a békára, ahol forni kezdett, gőzölgött és sustorgott. Egy nyírfasöprűvel addig verte a tejet, amíg volt belőle a vályúban. Most hirtelen megjelent a tejhordó asszony. A házbeliek nem szóltak hozzá, csak a tudóseMBER: „Ha tē tudsz, én még többet tudok!” A tehen így rendbe jött.

Tóth Ferenc cserepesi gazda egyszer lakodalomba ment Vásárhelyre. Szomszédját, Molnár Sándort kérte meg tanyásnak, aki reggel nem tudta megfejni a tehenet. Esze sem volt hozzá, hogy mi történhetett vele. A lakodalomból hazatérő Tóth Ferencéknek mondta, hogy a tehénnel nem boldogult. A gazda Sámsonról, vagy talán Tótkomlósról hozott egy tudóseASSZONYT, aki a tehenet megfejte és a tejjel csinált valamit. Mondta, hogy majd jön hamarosan a megrontó hozzátartozója és kéri, hogy menjenek át hozzá. Így is történt, még aznap átjött az egyik szomszéd, Kovács Sándor és hívta Tóthot, hogy menjen át, mert a felesége nem tud fölkelni. Amikor megjelent, az öregasszony fölkel, de örökre görbének maradt.

A bűbajos alakjában, akinek tudománya van a rontáshoz, de az orvosláshoz is, volta-képpen ősi táltos-képzetek villannak meg. Így a pusztaiak hiedelme szerint is megvív a szel-leminek képzelt rontó betegséggel.

Imre Pál, Fehértó-parti gazda felesége beteg lett. Az orvos nem tudott rajta segíteni. Azt tanácsolták neki, hogy a sámsoni javasasszony majd megorvosolja. Az apa, Imre Péter kocsin el is ment érte. Amikor a tanyabejárón befordultak, a lovak alig bírtak húzni, noszogatni kellett őket. Tűz lángolt föl többször is előttük, kegyetlenül megizzadtak. Amikor mégis beértek, a leszálló tudóseASSZONYT valaki úgy pofon ütötte, hogy csak úgy csattant. Látni senkit sem láttak. A tudóseASSZONY mégis legyőzte a beteg megrontóját, akivel viaskodnia kellett.

Ha a jószág megbetegedett — akkoriban még tanult állatorvos hiányában —, nemcsak természetes, tapasztalt fogamatosságú szerekkel orvosták, hanem mágikus eszközökkel is. Mindig híreszteltek olyan embereket, akik betegséget, rontást gyógyítottak, de akadtak olyanok is, akik szűrős szemükkel csak ártottak.

PusztaközponTON Simon Istvánnak sok jószágá volt. Egy idő múlva lovai mind elhullottak, az állatorvos sem tudott rajtuk segíteni. Valakinek tanácsára a pécskai emberhez, a román Tripp Szávához fordult. Vitt magával a tanyájukból egy üveg vizet is, mert Száva ebben látta meg a bajt. Kiderült ebből, hogy az istállóküszöb alá egy üveg van elásva, ezt kell kivenni. Így is történt. Valamit csinálni is kellett vele, de az elmondó már erre nem emlékezett. A lovak rendbe jöttek.

Általános, szinte napjainkig, a szemverésben való hit is. Eszerint vannak, akik akaratuk ellenére az embert, jószágot szemükkel meg tudják verni. Ennek erejétől olykor el is lehet pusztulni.

Olasz Ernő szomszédja, Vörös Sándor, a csikókat meg tudta verni szemmel. Ezt ő nem is tagadta, a szomszédok is tudták. Rá is szóltak: „Be nē mēnj az istállóba!” Nem is ment. Itteni szokás különben, hogy a csikó nyakába mindjárt ellés után szemverés ellen piros

pántlikát kötnek. Egy Hódi nevű gazda lovát járátva elment Olaszékhoz. A ló után szaladt a csikaja is. Vörös éppen átjött, kezét a csikóra tette. Nem is nézte nagyon, a csikó harmadnapra mégis elpusztult.

Fejes Mártonról mondta a fia, hogy apjának olyan szeme volt, hogy a jószágot meg tudta vele verni. Aztán ha a bal kezével csak meglegyintette, a legegészségesebb állat is belepustult.

Vági János Cinkuson lakott, neki is ártó szeme volt. Egyszer az apjához ment, ahol hét-nyolc süldő is volt. Nagyon el talált bennük gyönyörködni. Alig hogy elment, a disznók megbetegedtek. Tudták, hogy János verte meg őket szemmel. Visszahívták. A disznók elé guggolt, tenyerével a hasukat simogatta, magában pedig kilenctől visszafelé olvasott, közben a szeme állandóan könnyezett. A süldők meggyógyultak.

Vági János asszonyhúgának is ártó szeme volt, szép fekete szeme. Amit csak meglátott, mindjárt megverte szemmel. Az apja szemére is hányt: „A szömöd Istenit!” Nem is engedték a jószághoz. Az apjánál egyszer mégis elgyönyörködött a szép hizókban, bele is betegedtek. Hívták. Magában visszafelé olvasott rá, ami olyan nehezebb esett, hogy hullottak a könnyei. Utána a disznók rendesen ettek.

Olasz Ernő még kicsike volt, amikor Kiss Lajosné átjött a szomszédjukból. Fölkapta és gyönyörködött benne, megcsudálta. Az anyja mondta is neki: „mög nē verje szömmel!” „Dehogyan veröm mög!” — mondta Kissné. Fölhúzta a szoknyáját és az ingét odatartotta. A gyerek anyja az ingalját megvizsgálta, majd arcáról lemosta a szemverést. A gyerek most már pihenni tudott, megnyugodott.

A hatablakai Olasz Mihály feleségével jó időben a házelőben, vagyis az eresz alatt aludt. Volt egy kis jószágterelő hajtókutyájuk. Többször arra ébredtek, hogy a kutya a lábukon fekszik. Összemelegedett velük. Ez nem helyénvaló, mert ettől az emberen is kitörhetett a veszettség, ha a kutyában már benne bujkált. A kutya egyszer aztán eltűnt. Tudjuk, hogy el szokott bújni, ha baját érzi. Nem is látták többé. A baj azonban rajtuk is mutatkozott. Mihály édesanyja *veszött* Tóth Samutól hozott orvosságot. Ettől olyan erős volt a vizeletük, hogy a bőrüket is mind kimarta, de meggyógyultak.

Olasz Ernő az öccsével éppen szántott, amikor az úton egy „félloboncos” kutya tűnt föl. Nem sok jót néztek ki belőle. A lovat féltették tőle és iparkodtak befelé a tanyába. Ernő odaszólt a maguk kutyájának. Ez kiszaladt és nekiesett, de a veszett kutya megharapta, majd elmenekült. Egy messzebb lakó gazda szúrta le. A megsérült kutyát Olasz Ernő édesanyja kilenc hajnalon pirított és a kemence füstjájához dörzsölt tenyérnyi kenyérdarabbal etette. Ettől meg is gyógyult.

Kiss Imrének két kutyája is megveszett. Az egyik a közeli Jankó-tanya kutyáit marta meg, majd visszatért. A kutyát agyon kellett volna löni, de az állandóan Kissné kerülgette. Közben egy süldőt mart meg. Végül mégis sikerült vele végezni. Azután vasvillával szinte rostává liggatták. Most a gazda félrehúzta és szalmát terített rá. Meggyújtotta. Mindenkinél a füst járásába kellett állania, akit a kutya megkapott, de azoknak is, akik vele bántak. Oda-hajtották a füstre a disznókat is. Így aztán kitisztultak.

A pocokelkűlés néven emlegetett patkánybűvölés mondanakörére, tudományára megnevezett személyekhez kapcsolva, szintén emlékeznek.

Olasz Ernő nagyapja, Olasz Mihály a Nyomásszélen lakott, közel a Csomorkányi úthoz. A tanyában nyüzsgött a pocok. Nem tudtak velük mit csinálni. Valaki kommandálta: „Füldeákon” van egy ember, aki el tudja küldeni.

Kocsin el is mentek érte. A javas kiadta, hogy senkinek se szabad a házból kimozdulnia, az ablakokon azonban kinézhetnek. Elzárták a kutyákat is. A tanyabeliek közül azonban hol az egyik, hol a másik lesett ki. A földéaki ember a disznóvályúba kukoricát szórt és a tanyában összejárt mindent. Nyomában az összehívott pocok kölykeiket is vitték a szájukban. A vályúhoz hívta és etette őket. Utána megmutatta az utat, hogy merre menje-

nek. A bejárón csakugyan megindultak a Puszta felé. Akkor porfelhőt láttak a nyomukban, mintha libák verték volna föl. A pockok a bejáró végén a Puszta felé fordultak. Nem derült ki, hogy kit leptek el. Fáradozásáért a javas egy mázsa búzát kapott.

Cserepesben a Tamasi családot is ellepték a pockok. Komlóásra mentek elküldő embe-
rért. Munkájáért a tót egy mázsa búzát kért. Tamasi sokallta, nem tudtak megegyezni. Reggelre annyi lett a pocok, hogy már jární sem tudtak tőle. Az embert sietve visszahívták, aki most már el is küldte őket. A tudomány titkát ezek az emberek senkinek sem árulták el.

Beszélnék szerelmi praktikákról is. Egy cinkusi legény szerette volna feleségnek a szomszédék lányát, de az nem ment hozzá. Fircsik Mari híres javasasszonyhoz utasították, aki két véka búzáért megígérte, hogy segíteni fog. Ki is hozták Cinkusra. Éjfél felé átmentek a lányék tanyájába. A legény elől, Mari néni meg hátul ment és egy ásóval mindig visszaforgatta a legény lába nyomát. Fele úton egy fekete macska szaladt el mellettük. Mari néni ebből azt jósolta, hogy a lány első kérőjéhez megy hozzá. A legény másnap meg is kérte, hozzá is ment, de a házasság nem lett boldog.

Egy hatablaki legény, Molnár Sándor lakodalomba volt hivatalos. Ott kiment vizelni. Utána titokban egy lányos anya a vizeletébe kilencféle túvel beleszúrt. Ettől kezdve mindig mehetnékje volt a lányhoz, bár nem is kellett neki a lány. A legény anyja panaszkodott, hogy nem tudja, mi van a fiával. Úgy határozott, hogy elmegy Aradra, a szülővárosába. Talán ott majd segítenek a fián. Fájdalmát a vonaton is előhozta. Egyik útitársa azt kom-
mendálta, hogy a fia éjszaka lopjon valahonnan szőlőhancsot és a rajta levő csomót hátra tett kézzel, langyos vízben oldozza meg. Ha sikerül, akkor a rontás elmúlik róla. Sikerült ugyan neki, de utána nagyon félt nemcsak a lányoktól, de az asszonyoktól is.

Olasz Ernő bátyját, Istvánt a felesége megrontotta, ott is hagyta. Nem fájt semmije sem, de nyugtalan volt, mindig menni szeretett volna. Kínlódásába beleaszalódott. Valaki a már említett pécskai embert, Szávát javasolta. Az apjával ment el, az is tudni akarta, mi a baj. Kútjukból merítették egy üveg vizet, mert a román ember mindig abból nézte ki az igazságot. Mondta is neki, hogy a felesége nem akar elválni. Ha maradt volna otthon az asszonynak valami ruhája, azt ássa, temesse el, de a gödörből föl ne vegye. Száva az üveg vízbe tett három szem búzát. Nem dugta be, a víz elkezdett forrni. Istvánnak egy kis pohárral inni kellett belőle. Közben a búzaszemek megdagadtak, megszűrösödtek. Ebből is ivott. Utána megnyugodott, de nem volt maradása, a ruhát otthon mégis kiásta. Ismét megzavarodott és elment Pécskára. Az öreg azonban azt mondta, hogy most már nem tud rajta segíteni.

A helyi hagyomány is tud a hazajáró lelkekről, akiknek nincs nyugalmuk, mert földi életükben nem hagytak rendben, vagy megbántak, elmulasztottak valamit. Az orosházi határ közelében egyik tanyában éjszakánként furcsa dolgok történtek. A padláson muzsikáltak, éjfél körül kukorékoltak a kakasok, a kutyák üvöltöztek. Ha azonban kimentek, vagy fölmentek a padlásra, semmit sem vettek észre. Az is előfordult, hogy tálalás után az asztalról a tányérok, kanalakat valaki lehajigálta. Az új tányér összetört. A szekrények ajtaja kinyílt, a tanyatetőről a cserepek lesodródtak, pedig még szellő sem rebtent. A gazda még csendőrt is hívott, aki végigélte ugyan a jelenségeket, de tenni ő sem tudott semmit. Azt rebesgették, hogy a tanya régebbi gazdája megbánta az eladását és ő küldte a rontást a vevőre, aki hamarosan túl is adott rajta.

A bűbajos lassan belefáradt a mesterségébe, szeretne szabadulni tőle. Fircsik Mari egyszer azt mondta egy cinkusi asszonynak, hogy két véka búzáért megtanítja hét ördögi és hét isteni tudományra. A hazaérkező férj azonban bottal kergette ki a tanyából.

A haldokló bűbajosnak rendszerint kézfogással kell tudományát átadnia valakinek. Ezt az öreg Aklanné hozzátartozói közül senki sem vállalta. Ezért egy úszót vezettek az ágyához. Az öregasszony megsimogatta a hátát. Ekkor tudott csak meghalni, de a borjú is elpusztult.

A sokfelől fenyegető rontások, ártó szándékú emberek látogatása ellen ifjabb Olasz István úgy védekezett, hogy a küszöb elé, vagy magára a küszöbre sorjában fél evőkanálnyi sót szórt. Ha az illető elment, szintén egy kanálnyi sót hintett utána. Lefekvéskor az ő kis szobája ajtajának kulcslyukába kilenc gerezd fokhagymát, a küszöbre sót szórt, az ajtót pedig belülről söprűvel támasztotta meg. Amikor Fircsik Marinál járt és tőle hazajött, az udvaron egy bottal kört rajzolt, majd sóval meghintette és egy óra hosszáig beleállt, hogy Mari néni esetleges rontása ne fogjon rajta.